

PAIX LITURGIQUE

Newsletter 56 objavljen dana 29 lipanj 2018

Novi obred krštenja male djece: pomirljiv obrednik

Prvi dio naše

komparativne studije o obredniku u izvanrednom obliku i modernim praksama

Liturgijska reforma

koja je uslijedila nakon Drugoga vatikanskog sabora imala je dvojaka obilježja:

nastupila je kao velik poremećaj, što objašnjava protivljenja s kojima se odmah

susrela (vidjeti ona kardinala Josepha Ratzingera već iz 1966.), a ujedno je promijenila i cjelinu katolickoga bogoštovlja, misu, sakramente i blagoslove,

ne ostavljajući ništa u zatečenom stanju (u slučaju kada su neki elementi

potjecali iz tradicionalne liturgije, kao primjerice određen broj molitava,

reformatori su u njih uvijek unosili barem manje izmjene, kao da to čine iz

principa).

Iako se redakcija Paix

liturgiquea posebno zanima za ono što se promijenilo u novoj misi, buduci da

joj je glavni cilj upoznati što više ljudi s tradicionalnom misom kako bi je

zavoljeli i obranili je, smatrali su potrebnim dati sveobuhvatan prikaz

konteksta reforme koja je i sama imala ambicije biti potpuna. Vjernici

privrženi tradicionalnoj misi to traže od Paix liturgiquea jer u svojem

kršćanskom životu sudjeluju i u drugim obredima: krštenjima, potvrđama,

sprovodima i svećeničkim redenjima. Tom prilikom često osjećaju veliku nelagodu.

Kako bismo točno opisali o čemu je riječ, smatrali smo da bi im bilo dobro dati

neke elemente analize u ovome newsletteru, kao i u nekoliko sljedećih.

Važno je također

primijetiti da se u odredbama motupropria Summorum Pontificum i

dekreta o njegovoj primjeni, naputka povjerenstva Ecclesia Dei Universæ

Ecclesiae od 30. travnja 2011., eksplicitno ne navodi samo misa, već i

ostali aspekti svete liturgije. Izbor misala iz 1962. kao referentnog misala

za usus antiquior dovodi do toga da se za ostale liturgijske

knjige osim misala logično poštuje pravilo o „stanju iz 1962.“ (Summorum

Pontificum, cl. 9, Universæ Ecclesiae, cl. 24 i 28). To, dakle,

znaci da se zadnje tipsko izdanje tridentskog brevijara iz 1961. može

upotrebljavati za moljenje božanskog časoslova, onoga iz 1952. za slavljenje

sakramenata, te izdanja biskupskoga ceremonijala iz 1886. i pontifikala iz

1961. i 1962. za sakramente koje podjeljuju biskupi. U motupropriju Summorum Pontificum navodi se, primjerice (cl. 5, br.

3): „Vjernicima i svećenicima koji to zatraže, neka župnik dopusti slavljenje u ovome izvanrednom obliku također u posebnim prilikama, kao što su ženidbe, sprovodi ili prigodna slavlja, na primjer hodocašca.“ Trebamo, dakle, pomoci onima koji to traže – radi njih samih, ali i radi ljudi koji ih okružuju – pri davanju opravdanja za njihove zahtjeve glede slavljenja tradicionalnih sakramenata i obreda.

Zbog svih tih razloga

zapocet cemo s analizom dijelova nove liturgije koji se ne odnose na misu. Time cemo pokazati njihove temeljite nedostatke i formalne slabosti koje iz pastoralnog gledišta djeluju štetno, posebno na vjeru „korisnika“. Takvu ocjenu, nažalost, potvrđuje opće razocaranje vjernika reformiranim kršćanskim bogoštovljem u crkvama diljem Europe (evo samo jednoga primjera: u Francuskoj danas svega 30% rođene djece prima sakrament krštenja). Naši će newsletteri također dati prilog pojašnjavanju pastoralnoga neuspjeha kakav nije zabilježen u povijesti.

Novi obred krštenja male djece: pomirljiv obrednik

U ovoj cemo se analizi

usredotociti na krštenje male djece, uspoređujući tradicionalni obrednik i obrednik u njegovu novom obliku¹.

Novi obred krštenja puno je dulji od staroga. U njemu velik dio čini držanje govora budući da obred uključuje liturgiju riječi s pravom propovijedi².

Istodobno je poruka koja se njime prenosi definitivno slabija, i to barem u jednom dijelu: aspekt borbe protiv đavla, koji je snažno obilježje tradicionalnog oblika krštenja, gotovo je u potpunosti ublažen, što se napose očituje izostavljanjem egzorcizama u užem smislu, kao i obreda koji imaju vrijednost egzorcizma.

To ostavlja dojam kao

da sastavljači novoga obrednika krštenja više nisu imali cvrstu vjeru u nauk o istocnom grijehu. Prema njima istocni grijeh ne bi bio ništa drugo doli zagadenje duša koje dolaze na svijet skupnim utjecajem svih prošlih, sadašnjih i budućih krivnja. Novi teolozi radije govore o „grijehu svijeta“, kao primjerice o. André-Marie Dubarle, OP³, o.

Gustave Martelet, SJ u svom djelu *Libre réponse à un scandale. La faute originelle, la souffrance et la mort* (Slobodan odgovor na jedno sablažnjenje. Istocna krivnja, patnja i smrt)⁴, o.

Manje sakralan ton

U tradicionalnom

obredniku Pavla V. formule su nepromjenjive i ceremonijalne. Prate ih ritualizirani pokreti: puhanje u lice krštenika (protjerivanje necistog duh i repuštanje mjesta Duhu Svetom); ponavljanje znakova križa; kušanje soli (blagoslovljene soli cije djelovanje izgoni davla, soli mudrosti, navještaja euharistijske hrane); dva egzorcizma (zaklinjanja) u užem smislu; polaganje ruke i polaganja štole (preuzimanje vlasti u ime Krista nad djetetom koje je bilo pod vlašću davla); obred „Efeta“ (stavljanje pljuvacke na nosnice i uši krštenika da bi mu se cula otvorilo za Božje stvarnosti); obvezno pomazanje uljem katekumena (uljem spasenja, koje je zapravo još jedna vrsta egzorcizma); prijelaz s ljubicaste štole pokore, koju se koristi za svaku pripremnu ceremoniju, na bijelu štolu radosti za krštenje u užem smislu.

Novom krštenju prethodi

pozdravna formula koja podsjeća na svjetovno okupljanje: „Svećenik pozdravi okupljene, posebno roditelje i kumove.“ Navedeno je da ih svećenik, ako ih poznaje, može pozdraviti poimence (riječ je o napomeni iz francuskog obrednika, nap. prev.).

Varijacija i ovdje ima

mnogo, zbog čega se gubi dojam obreda, kako smo već primijetili. Primjerice, na početku se postavljaju pitanja: „Koje cete ime dati svome djetetu? – „I.“ „Što tražite od Crkve Božje za I.?“ – „Krštenje.“ No dodatno se navodi: „Za gornji dijalog svećenik može upotrijebiti druge izraze i prihvatiti od roditelja spontane odgovore.“ (riječ je o napomeni iz francuskog obrednika, nap. prev.)

Citanja su ostavljena na izbor, a molitvu zagovora (sveopcu molitvu) i napomene svećenik može promijeniti ako procijeni da nisu prilagodene skupu vjernika.

Više je mogućih blagoslova vode. Svećenik može izabrati između polaganja ruke i pomazanja uljem katekumena. Egzorcizmi su svedeni na jednu molitvu za koju se bira jedna od dvije formule manjeg opsega po izboru, o čemu ćemo više govoriti u nastavku.

davla i zadržavanje samo aspekta primanja u zajednicu vjernika

Dok se u tradicionalnom

obliku krštenje predstavlja kao ulijevanje božanskoga života u kontekstu eksplicitne borbe protiv vlasti davla zbog istocnoga grijeha, u novome se obredniku ta perspektiva tek naznava.

U obredniku Pavla V.

svećenik, noseći ljubicastu štolu i upitavši kumove što traže od Crkve te podsjetivši na temelj kršćanskoga života koji je sadržan u dvostrukoj zapovijedi ljubavi, triput puhne djetetu u lice i izgovori ove riječi: „Izidi iz njega, necisti duše, a daj mjesto Duhu Svetom Utješitelju.“ Potom nacini znak križa djetetu na celu i na prsima. Dalje u tekstu obreda, nakon posljednjeg zaklinjanja i trostrukoga odreknuca od sotone, njegovih djela i sjaja, svećenik će kršteniku napraviti i drugi znak križa uljem katekumena, uljem borbe, na prsima i među plecima. Polaganje ruke – znak vlasti kojom će se rastrgnuti „sve Sotonine veze kojima je bio svezan“ – i egzorcizam soli koji slijede dio su istoga procesa koji završava u prvom egzorcizmu.

U novome obredniku

pripremne ceremonije su krace, no više od njihove kratkoce pozornost privlaci znacenje koje im je dano u usporedbi sa starim obredom. Nakon upita o tome što traže od Crkve, svećenik, odjeven od samoga pocetka bijelu štolu (tj. „u neku boju koja simbolizira radost“), pravi znak križa na celu djeteta i izgovara: „I., kršćanska te zajednica prima s velikom radošću. U njezino te ime znamenujem znakom križa, a poslije mene tvoji će te roditelji i kum (kumovi) znamenovati tim istim znakom Krista Spasitelja.“ Nakon toga odmah slijedi poziv za ulazak „u Božju kuci kako bismo imali udjela s Kristom u vječnom životu“. Zatim slijedi procesija prema mjestu krštenja uz pjevanje psalma Jubilate Deo, omnis terra, „Sva zemljo, poklikni Jahvi, raduj se, klici i pjevaj!“ (Ps 98), psalam hvale par excellence, ili druge pjesme slične tematike.

Dojam koji se ostavlja

jest taj da buduci krštenik punopravno ulazi u Crkvu i da se odmah treba radovati, kao da su znak Sotone na duši krštenika i njegova vlast nad njom beznačajne. Vrlo je zamjetno odudaranje spram dramaticnoga tona koji karakterizira cijeli prvi dio slavlja prema tradicionalnom obredniku iz kojega, međutim, i to od samoga pocetka, nije odsutna radost novoga života najavljenoga krštenjem (primjer toga je molitva uz davanje soli: „da [krštenik] bude obilježen znamenjem tvoje mudrosti te bez ikakve ružne požude radosno prema blagom mirisu tvojih zapovijedi služi tebi u tvojoj Crkvi“).

Razlika između dvaju

obrednika koncentrira se, naposljetku, u egzorcizmima. Ta je razlika značajna:

□

U tradicionalnom

obredniku dva egzorcizma u punom smislu rijeci posebno su eksplicitna:

„Zaklinjem te, necisti duše, u ime Oca † i Sina † i Duha † Svetoga, da izideš i odstupiš od ovoga službenika Božjeg I., jer ti, prokleti osudenice, zapovijeda onaj koji je nogama išao po moru i pružio desnicu Petru kad se topio. Dakle, prokleti davle, spoznaj svoju osudu i daj cast Bogu živomu i pravomu, daj cast Isusu Kristu, Sinu Njegovu, i Duhu Svetomu te odstupi od ovoga Božjeg službenika I...“ Taj egzorcizam završava znakom križa: „I nikada se ti, prokleti davle, ne usudi povrijediti ovo znamenje svetoga križa † što mu ga mi dajemo na celu.“ I drugi egzorcizam: „Zaklinjem te, svaki necisti duše, imenom Boga † Oca svemogućega i imenom Isusa † Krista Sina Njegova, Gospodina našega i suca našega, i krepošću Duha † Svetoga, da odstupiš od ovoga stvora Božjeg I...“

□

U novome obredniku

umjesto navedenog egzorcizma na tome se mjestu nalazi molitva koja prethodi slavlju sakramenta. Kristov službenik ne zapovijeda Sotoni da se u Njegovo ime povuce zaklinjanjem u pravom smislu te rijeci, nego izgovara molitvu kojom jednostavno moli Boga da „[krštenika] otme tami“.

o Prva formula: „Svemoguci vjekovjecni Bože! Ti na svijet posla svoga Sina da odagna od nas moc Sotone, duha zloce, covjeka da tami otme i prenese u divno kraljevstvo Tvoje svjetlosti. Smjerno te molimo: oslobodi ovo dijete ljage istocnoga grijeha, ucini ga hramom svoga velicanstva i podaj da se Duh Sveti u njemu nastani.“

o Druga formula: „Svemoguci Bože, ti si na svijet poslao svoga Sina jedinca da oslobodi covjeka, roba grijeha, i vrati mu slobodu svojstvenu tvojim sinovima. Ti znaš da ce ovo dijete biti iskušavano lažima ovoga svijeta i da ce se morati odvažno oduprijeti Sotoni. Ponizno te za njega molimo: po mucu i uskrsnucu svoga Sina, otmi ga vlasti tame. Daj mu snagu Kristovu i cuvaj ga za cijeloga njegovog života.“ (rijec je o francuskom obredniku, nap. prev.).

Dakako, kao što u misi

sama konsekracija sadrži stvarnost žrtve, koju molitve poput prikazne molitve u tradicionalnoj misi samo ekspliciraju, tako i u krštenju izlivanje vode praraceno riječima krštenja sadrži citavo značenje toga sakramenta, uključujući i istjerivanje davla, koje egzorcizmi iz tradicionalnoga obrednika samo ekspliciraju. No natoc tomu manja eksplicitnost zasigurno ima posljedice na vjeru vjernika.

... I ne samo na

njihovu vjeru. Vlc. Jean-Régis Frope, koji je bio svećenik u biskupiji Fréjus-Toulon od 2005. do 2014., skrenuo je pozornost Crkvenih vlasti u Rimu i u Francuskoj

na manjkavosti obrednika krštenja od 15. svibnja 1969. u području borbe protiv
davla. Prema njegovu mišljenju, određen broj slučajeva davolskog opsjednuća kod
djece ili osoba krštenih u odrasloj dobi mogao bi se objasniti manjkavošću
obrednika u području egzorcizma⁵. U
svakom slučaju, zbog razloga sličnih onima zbog kojih mnogi
vjernici preferiraju tradicionalnu misu od nove – a to su
manjkavosti nove liturgije u doktrinarnom izrazu – brojni
roditelji koji trebaju krstiti djecu odlučuju se za tradicionalni oblik. Od
2007. priznato im je to pravo.

1. Ordo

baptismi parvulorum, Obred krštenja male djece (prvo tipsko izdanje
iz 1969., drugo iz 1973).

2. Rituel

du baptême des petits enfants, Mame-Tardy, 1970. i 1984.

3. Le

péché originel dans l'Écriture (Istocni grijeh u Svetom pismu), Cerf,
1958.

4.

Cerf, 1986.

5.

Blog L'Homme nouveau (Novi

čovjek), <https://www.hommenouveau.fr/1815/religion/nouveau-rituel-du-baptême---le-cri-d-alar-me-d-un-exorciste.htm>